

K r o n i k a

hrvatske lirike, ne glede na to, da so v knjigi tudi nekatere formalno slabe, nedonošene, verzifikatorske pesmi, deca muhastih ur in čuvstvene praznote.

B. Borko.

KRONIKA

Ivan Cankar v Slovenskih goricah. Leta 1911. je Cankar predaval na učiteljski skupščini pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah o slovenski literaturi. Po skupščini je romal po Slovenskih goricah ter tako zašel tudi v moj domači kraj. Klatil se je tam okrog štirinajst dni ter popival kjerkoli in s komurkoli je nanesele prilika.

Nekega večera je bila vsa vaška inteligenca zbrana v najboljši vaški krčmi. Cankar, ki so ga po nekaterih krajih ljudje poznali samo z nazivom «gospod Ivan», je bil seveda med njimi. Na njegovi levi strani je sedela desetletna deklica, nezakonska hčerka ene izmed učiteljic.

Dobro vino je stopilo Cankarju hitro v glavo in že precej vinjen se je obrnil k deklici, rekoč: «Draga Kristinka! Ker te imam rad in ker ne poznaš vse te družbe, ki je okrog naju zbrana, ti hočem posamezne neznane osebe predstaviti.» Vsi so postali pozorni, Cankar pa je začel:

«Tam ob robu mize, ravno meni nasproti sedi gospodična, ki ima danes oblečeno novo bluzo. V kolikor morem jaz presoditi — in mislim, da se ne motim —, je iz barhenta. Toda, draga Kristinka, gospodična je popolnoma uverjena, da je njena bluzo židana in ta uverjenost se zrcali v njenem obnašanju do okolice.» Vsi so butnili v smeh, gospodična pa je iz sramu in gneva zardela, kakor lakmusov papir, če ga poliješ s kislino. Cankar se ni brigal za njeno zadrego in je nadaljeval:

«Poleg nje sedi druga. Pravijo, da se nosi po modi. Njena frizura pa je tako čudna, da ni nikjer videti ušes. Le poglej! In veš, zakaj jih zakriva z lasmi? Zato, ker ima tako umazana, da si jih ne upa pokazati.» Zopet smeh. Toda le tistih, ki še niso bili na vrsti. Vendar so se hitro zresnili, kajti na vrsti je bila gospodična, ki je imela zraven sebe nadebudnega in, kakor je izgledalo, na vse žrtve pripravljenega čestilca.

«Tam poleg onega nemirnega gospoda (meni se sicer zdi njegov nemir popolnoma neutemeljen) sedi tretja gospodična, ki si radi svojega zasanjanega kavalirja domišlja, da jo obožuje ves moški svet. Pa ni nevarnosti, kajti njen obraz, draga moja, je grši ko konjska figa na cesti —»

Nekateri so se pritajeno nasmehnili, večina pa je bila v strahu, da se Cankar in kavalir dejanski spoprimeta. Toda Cankar je s hladnokrvno, z neko prav posebno, skoraj prezirljivo mirnostjo nadaljeval ter povedal vsakemu svoje. Zadnja na vrsti je bila dekličina mati. Vse je utihnilo, nekateri škodoželjno pričakujoč nekaj nadvse smešnega, vsi pa radovedni, kako bo predstavil hčerki neporočeno mater. Njegov obraz pa se je nenadoma zresnil, pogledal je deklici v oči in dejal: «Tam pa sedi tvoja mati in to je vse, kar imaš na svetu!» —

Družba je sedela še nekaj časa v krčmi. Ker pa je bila večina užaljena radi Cankarjeve odkritosrčnosti in je postala zabava dolgočasna, so se kmalu raptili domov. Vsi razžaljenci so šli sami zase nekoliko korakov pred Cankarjem, katerega je spremljala učiteljica-mati s svojo hčerko. Noč je bila lepa in mesečina se je razkošno razlivala po vsej pokrajini. Kar naenkrat je

K r o n i k a

iztegnil Cankar roke, kakor da hoče objeti vso lepoto mesečne noči, in je vzkliknil: «O ta mesečina, o ta mesečina in o ta — mesenina!»

Pri tem je pokazal na spredaj idoče.

Bratko Kreft.

Mariborska drama. Tudi mala gledališča čutijo splošno krizo dramskega ustvarjanja in igralske umetnosti. Usoda malih gledališč je ta, da se bolj in bolj pretvarjajo v zabavišča, ki skušajo tekmovati s filmom in vidijo slednjič svoj največji smoter v pridobivanju občinstva. Ali občinstvo se zlasti v manjših mestih ne pridobiva z resnično umetnostjo. Ljudje ne poznajo več potrebe, da bi izločevali iz dogajanj na gledališkem odru k a t a r z o lastnega življenja. In vendar ima tudi mariborsko gledališče kot drugo slovensko redno gledališče *raison d' être* v umetniškem ustvarjanju, ki ga potrebuje in zahteva narodna kultura. Zato mora biti tudi ta oder organsko vezan z narodnim življenjem, in zato mora sodelovati pri oblikovanju naše kulture, vrhu tega pa biti — kakor vsaka umetnost — zrcalo časa, ki odraža tuja in domača dramska stremljenja. Taka naloga v malomeščanskem ambientu ni lahka.

Ne dotikam se splošnega problema mariborskega gledališča, ki v marsičem zavisi od finančnih in lokalnih pogojev, in govorim zgolj o drami. Njeno delo mora biti usmerjeno k splošnim umetniškim smotrom, ne more in ne sme pa prezreti čisto lokalnih momentov. Postavil bi to-le načelo: Mariborska drama seznanjaj občinstvo z izbranimi, kulturnemu nivoju mesta prikladnimi deli moderne in starejše dramske literature, izogibajoč se vseh poizkusov in pretiravanj, vedno za linijo višje od občinstva in vedno občinstvo pred sabo; njen repertoar vsebuje glede na narodnostne razmere kolikor mogoče veliko domačih in slovanskih komadov; treba je gojiti tudi dobre ljudske igre, vsekakor pa mora biti oder zanesljiva šola pravilnega slovenskega jezika in lepe izgovarjave.

To načelo ni subjektivno, temveč je utemeljeno v danih razmerah. Včasih se mu je mariborska drama približala — po dolgih ovinkih sicer, a neka trdnjša linija se je vendarle poznala. V zadnjih dveh sezonah se mu bolj in bolj oddaljuje. Repertoar se niti ne objavi, tako da širše občinstvo ne vé, kakšne namene ima drama z njim. Na koncu sezone vidimo, da pri izberi posameznih del nista odločevala niti jasno opredeljen umetniški program niti strogo izpeljana ekonomija z razpoložljivim materialom. Tako smo zlasti lansko sezono dobili komade, ki so bili za mariborski oder docela neprikladni, ker ni dovolj osebja in so se morali zaposliti nezreli začetniki in diletantje. Tudi sicer je nastopila nekaka odrevenelost. Že nekaj časa sem čutilo, da nam mariborska drama ne more nuditi nič novega. Tudi če bi nam dajala smotreno izbran repertoar, nas ne bi mogla z ničemer preveč presenetiti, z ničemer vžgati in navdušiti. Nje eksperimente sprejemamo prav tako hladno kakor nje vsakdanje predstave, ki nimajo niti zvenečega imena niti kakih večjih pretenzij. Vsi čutimo skoraj instinktivno, da tu ni prave življenske volje in umetniškega člana. Premalo duha je in preveč gmote. Igralci so se vživeli v poklic in pozabili posebnosti tega poklica, ki zahteva gorečih stremljenj in smotreno usmerjenega, naporenega notranjega dela in skupnega truda. Že pred letom sem zapisal, da mariborska drama nima pravega ansambla. Ansambl tvorijo skupna stremljenja, skupno delo in enoten umetniški duh — duh družine, umetniškega občestva. Tega v Mariboru ni, zato pa tudi ni opaziti neprestanega izpopolnjevanja in napredka, zato je tako malo avtokritike in toliko drzne volje, ki meni, da stavi